

SAK-läkaren Fatima och hennes man framför deras hus i Kunduz i norra Afghanistan.

Hon blev invald

Fatima valdes in i det nya parlament

Den 18 september 2005 klockan 16 stängde alla röstlokaler runt om i Afghanistan. Runt 6,8 miljoner afghaner hade då gått till sina lokala röststationer och röstat i landets andra val på mindre än ett år.

TEXT & BILD: MALIN LAGER

Afghanistan genomförde i oktober förra året sitt första folkliga presidentval när man röstade fram Hamid Karzai till landets president. I årets val har det afghanska folket röstat fram 249 representanter till parlamentet, *Wolesi jirga* (underhuset) och till de 34 platserna i *Meshrano jirga* (provinrådet).

Det var i början av augusti som Afghanistan-nytt träffade doktor Fatima Aziz, en av Svenska Afganistankommitténs läkare som kandiderade till parlamentsvalet. Då var hon mitt uppe i att driva sin valkampanj. När vi träffas igen i slutet av oktober har hon blivit en av de 15 kvinnliga kandidaterna som röstats fram i hennes hemprovins Kunduz, som ligger i norra Afghanistan. Som de flesta andra kandidaterna i årets parlamentsval var inte heller Fatima kopplad till något politiskt parti. Hennes valkam-

panj gick därför huvudsakligen ut på att driva en personvalskampanj för att locka till sig röster. Perioden fram till själva valdagen var hektisk för alla inblandade, berättar Fatima.

Veckorna fram till valdagen var hon fullt upptagen med att åka ut i byarna för prata med byborna och byäldstar runt om i Kunduzprovinsen.

– Ibland var jag så upptagen med min kampanj att jag nästan glömde bort att äta, skrattar Fatima.

Under själva valdagen hade det upprättats 26 240 stycken röststationer på 6 267 olika ställen runt om landet.

Männen och kvinnorna gick och gav sina röster i separata lokaler, som hölls öppna kl 6-16. Fatima berättar vad hon själv gjorde under valdagen:

– Jag höll mig hemma och gick bara ut för att rösta och sen direkt hem igen och funderade på hur det skulle gå. Det kändes precis som när jag gick på universitetet och hade ett viktigt prov, säger hon.

Nu är rösterna färdigräknade och Fatima har blivit en av de två kvinnliga kandidaterna som ska representera Kunduzprovinsen i parlamentet.

Hon berättar att hon känner sig glad och lättad att valperioden är över. Under de senaste veckorna har

Ur Afghanistan-nytt nr 3, 2005.

hon tagit emot gratulationer från släkt och vänner och hennes man, Shir Ahmad, är stolt över sin fru.

– Från början var jag osäker på om Fatima skulle få några röster. Men snart förstod jag att hennes tretton år som hårt arbetande läkare här i Kunduz bidragit till att skapa förtroende för henne som person. Efter det har jag bara varit positiv och försökt stötta henne så mycket jag kunnat, säger han stolt.

Säkerhetsläget innan och under själva valdagen har beskrivits som ”relativt lugnt” och de rapporter som kommit in har rört sig om sporadiska attacker mot röststationer. Valkoordineringsorganet *Joint Electoral Operational Centre (JEOC)* sammanfattar att våldsutövningarna under själva valdagen var få och att det afghanska folket kunde känna sig tryggat när de gick och röstade. Fatima säger att hon själv aldrig kände sig hotad eller rädd under sin valkampanj.

– Jag har varit ute och rest runt

långt ute på landsbygden och jag kände aldrig att det var farligt. Jag försökte behandla människorna med respekt och fick därför samma reaktion tillbaka, förklarar hon.

Valfusk

Valfusk har rapporterats från de cirka 180 000 nationella och internationella valobservatörerna som arbetade under valet. Fatima berättar att hon hört att det pågått fusk under valdagen.

– Jag har hört rykten om att man försökt fuska och att folk har försökt köpa röster. Det är ju folkets röster som ska representeras, inget annat.

Fatima har rätt i att det förekom fusk även under årets val, såsom det även rapporterades från förra årets presidentval. Afghanistans gemensamma valkommission *Joint Electoral Management Body* (Jemb) har fått in rapporter bland annat om att folk har använt falska röstregisteringskort, försökt dubbelrösta och låtit underåriga gå och rösta.

Valexperterna menar dock att valfusk inte har varit tillräckligt utbrett för att kunna ha en avgörande roll för legitimiteten av valresultaten.

Omgivningen har höga förväntningar på de nyvalda parlamentarierna, precis som på den folkvalde presidenten Karzai som röstades fram i oktober förra året. Vissa experter menar att parlamentsvalet i september ses som den sista pusselbiten i en demokratiseringsprocess som påbörjades då talibanerna störtades hösten 2001.

Vare sig man är president eller nyinvald parlamentariker så har de höga förväntningar på sig från omgivningen. Även Fatima har funderat

och grubblat kring sin nya karriär som parlamentariker. Hon berättar att hon känner ett stort ansvar inför de människor som valt henne som sin representant i parlamentet.

– Jag har hela tiden varit ärlig i min valkampanj och inte lovat dem en massa saker som till exempel att bygga skolor, brunnar, kliniker och vägar. Nu när folket i min provins har valt mig så känner jag att jag måste ge något tillbaka.

De flesta valexperter verkar ändå vara mer eller mindre eniga om att sommarens val trots säkerhetsproblem, valfusk och omdiskuterade parlamentskandidater var ett steg i rätt riktning. Men kritiska röster menar att den demokratiska processen har gått för fort. För den ”vanliga afghanen”, som dagligen sliter för att försörja sig själv och sin familj har livssituationen inte förbättrats nämnvärt sedan den folkvalde presidenten tillträdde till makten. Detta har i sin tur lett till en växande folklig misstro.

En kvinna från Kabul förklarar varför hon avstod från att rösta:

– För många av kandidaterna har blod på sina händer, varför skulle jag rösta på någon av dem? Nej, då låter jag hellre bli. Kvinnorna är bara där för att de måste. De kommer inte ha något att säga till om. I framtiden kommer kanske valen se annorlunda ut och då kommer jag kanske att rösta.

Fatima förklarar sin syn på vad som oroar hennes mest inför framtiden.

– Jag tror att det värsta som kan hända just nu är att det blir krig igen. Då skulle allt rasa. Fast att vi har ett nytt parlament är ju ett steg närmare demokrati, säger hon.

Hon tänker en stund och utbrister:

– Titta bara på mig och alla andra kvinnor som har blivit valda jag är väl ett tecken på att Afghanistan är på väg åt rätt håll. Bara för några år sedan skulle det som nu har skett ha varit omöjligt.

Afghanistan-nytt gratulerar Fatima och ser fram emot att följa henne i framtiden. ■

Malin Lager är SAKs informatör vid kontoret i Kabul.

► Parlamentsvalet

- 12,4 miljoner registrerades för att få rösta i valet
- 249 platser i parlamentets underhus (Wolesi Jirga) och 34 till provinsråden (Meshrano Jirga)
- Cirka 6,8 miljoner röstade i parlamentsvalet
- Detta betyder att det var över 43 procent kvinnor som röstade och 57 procent män
- Valet bevakades av runt 60 000 lokala och internationella intressegrupper
- Totalt fanns 32 rösträkningslokaler